

**UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI
TEHNOLOGIE „GEORGE EMIL PALADE” DIN TÂRGU MUREȘ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE LITERE, ȘTIINȚE UMANISTE ȘI APLICATE
DOMENIUL : FILOLOGIE**

TEZĂ DE DOCTORAT

DOCTORAND:

Paula Andrada HURDUCACI

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:

Prof. univ. dr. Alexandru CISTELECAN

TÂRGU MUREȘ

2025

**UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI
TEHNOLOGIE „GEORGE EMIL PALADE” DIN TÂRGU MUREȘ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE LITERE, ȘTIINȚE UMANISTE ȘI APLICATE
DOMENIUL : FILOLOGIE**

**VALORI ALE PROZEI FEMININE ROMÂNEȘTI DIN
PERIOADA INTERBELICĂ**

DOCTORAND:

Paula Andrada HURDUCACI

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:

Prof. univ. dr. Alexandru CISTELECAN

TÂRGU MUREȘ

2025

CUPRINS

INTRODUCERE.....	4
CAPITOLUL I. CONTEXTUL INTERBELIC.....	11
1.1. Ideologii și orientări.....	11
1.1.1. Dezbateri ideologice.....	12
1.1.2. Educație și evoluție socială.....	18
1.1.3. Dezvoltarea economiei și ascensiunea burgheziei. Minoritățile. Viața cotidiană.....	20
1.2. Condiția femeii în România interbelică.....	26
CAPITOLUL II. LITERATURA ROMÂNĂ FEMININĂ INTERBELICĂ.....	40
2.1. Metamorfozele romanului.....	41
2.2. Emanciparea literaturii feminine.....	50
2.3. Personajul feminin în proza interbelică.....	60
CAPITOLUL III. PROFILURI DE SCRITOARE DIN PERIOADA INTERBELICĂ. STUDII DE CAZ.....	70
3.1. Hortensia Papadat-Bengescu.....	72
3.1.1. Problematika emancipării femeii.....	138
3.1.2. Iubirea și corporalitatea. Trupul sufletesc.....	144
3.1.3. Ipostaze ale personajelor feminine.....	151
3.2. Henriette Yvonne Stahl.....	162
3.2.1. Complexitatea trăirilor feminine.....	163
3.2.2. Ipostazele maternității.....	165
3.2.3. Femeia în societate.....	175
3.3. Cella Serghi.....	179
3.3.1. Imaginea noii femei.....	179
3.3.2. Feminitate și emancipare.....	182
3.4. Sidonia Drăgușanu.....	187
3.4.1. Noua generație.....	187
3.4.2. Perioada marilor schimbări.....	189

CONCLUZII.....	191
BIBLIOGRAFIE.....	195
ANEXE.....	206

Condiția femeii, în calitate de parte esențială a universului uman, a cunoscut de-a lungul istoriei perioade de afirmare și de marginalizare. Dacă Antichitatea ne prezintă, prin cuvintele lui Demostene, o viziune fragmentată asupra rolului femeii — soție, concubină sau curtezană —, Evul Mediu aduce o primă recunoaștere a statutului feminin prin figura castelanei, ridicată deasupra soțului sau fratelui prin autoritate culturală și spirituală. Renașterea, la rândul ei, oferă o emancipare intelectuală spectaculoasă, dar de scurtă durată și limitată la elitele privilegiate. De-a lungul timpului, feminismul a îmbrăcat multiple forme: utilitarismul lui John Stuart Mill, pragmatismul sufragetelor, viziunea existențialistă a Simonei de Beauvoir sau chiar curente mai radicale. În esență, feminismul se definește ca o doctrină a egalității și emancipării, contestând ierarhiile rigide și structurile patriarhale. Totuși, acesta nu constituie un sistem ideologic unitar, ci mai degrabă o pluralitate de perspective și experiențe, unite prin câteva aspirații fundamentale: autorealizare, egalitate, solidaritate și recunoașterea experienței personale. Această pluralitate se regăsește și în România interbelică, o perioadă marcată de modernizare instituțională, consolidarea statului național, crize economice, conflicte culturale și frământări ideologice. În acest context paradoxal, condiția femeii devine un subiect central al dezbaterilor publice. Accesul la educație și profesii, până atunci rezervate bărbaților, a reprezentat pași esențiali în emancipare. Totodată, femeile au început să participe activ în viața literară, presa vremii, mișcările civice și dezbaterile publice. Mișcările feministe au căpătat forță prin organizații precum Gruparea Femeilor Române și Consiliul Național al Femeilor. Personalități precum Alexandrina Cantacuzino, Ella Negruzzi, Elena Meissner sau Calypso Botez au devenit voci puternice ale modernizării și ale afirmării feminine. În plan literar, scriitoarele au încercat să se legitimizeze într-un spațiu dominat de bărbați, transformând literatura într-un câmp simbolic al luptei pentru autoritate intelectuală.

Obiectivul cercetării de față este de a aduce în prim-plan imaginea complexă a condiției femeii în România interbelică. Analiza interdisciplinară urmărește dimensiunile educaționale, juridice, profesionale și culturale, cu un accent deosebit pe literatura feminină, pentru a evidenția progresele, dar și limitele epocii. În acest fel, contribuția femeilor la viața socială, politică și culturală a României devine vizibilă și își găsește locul meritat în istoria modernizării. Analiza perioadei interbelice românești nu se poate limita la factualitatea istoriei politice; ea reclamă includerea unei lentile filozofico-ideologice capabile să explice mecanismele profunde care au modelat câmpul cultural. După 1918, Europa traversează o criză totală — materială, demografică și axiologică — în urma prăbușirii imperiilor și a reconfigurării geografiei politice. Sentimentul general al instabilității alimentează o „criză morală” resimțită ca regres al conștiinței europene, cu efecte vizibile în reorientarea discursului cultural. Pe acest teren se

suprapune o deschidere accentuată către misticism și spiritualități orientale, interpretată nuanțat de elita românească: pentru Al. Philippide, criza e reală, dar poate fi depășită printr-o „moralizare” a intelectualului; pentru Lucian Blaga, misticismul devine o stare de fapt a epocii, cu efect fertil inclusiv asupra științelor; pentru Rădulescu-Motru, același fenomen capătă conturul unei mode culturale produsă industrial, adică o „marfă” ce inundă piața simbolică. Dincolo de divergențe, toți surprind același diagnostic: modernizarea tehnică și economică reconfigurează locul individului și tensionează raportul dintre rațiune și spiritualitate. În plan intern, această tensiune hrănește Marea Dezbateră privind direcția de dezvoltare a României: europeniștii (Eugen Lovinescu, Ștefan Zeletin) explică modernitatea românească prin occidentalizare și integrarea în circuitul capitalismului (de la Adrianopol încoace), asociind apariția burgheziei autohtone cu transformări economice de profunzime; tradiționaliștii (Nichifor Crainic, Lucian Blaga, Nae Ionescu) revendică primatul spiritualității ortodoxe și al lumii rurale ca depozitară a „stilului” românesc, exprimând idei conservatoare într-un limbaj modern. Între aceste două poluri, Virgil Madgearu formulează o a treia cale — „Doctrina României Agrare” — care propune o economie centrată pe ferma de familie și un stat țăranesc capabil să răspundă nevoilor majorității, evitând mimetismul occidental și colectivismul estic. Structura social-economică reflectă aceste opțiuni: agricultura rămâne coloana vertebrală a economiei, în timp ce industrializarea câștigă teren; burghezia — deși minoritară numeric — dobândește o pondere politică și culturală majoră. Viața cotidiană este marcată de polarizare socială (diferențe de venit, acces la resurse, cartografiere urbană pe cercuri socio-spațiale), iar calitatea vieții multor orașeni e afectată de salarii insuficiente raportat la costuri. În contrast, mediul rural e descris ca spațiu al simplității și rezilienței afective, în pofida unor condiții materiale severe — o antinomie care spune mult despre „geografia” emoțională a epocii.

Fixarea istorică a emancipării feminine reclamă o cronologie care începe la răscrucea secolului al XVIII-lea, când idealurile egalitare propagate în jurul Declarației drepturilor omului devin prilej pentru articularea publică a vocii feminine. De atunci, „emanciparea” nu rămâne o etichetă univocă, ci un adevărat proces, reconfigurat de fiecare conjunctură istorică și, în special, de apartenența de clasă. Ea traversează etape succesive — de la filantropia burgheză la reformism democrat-burghez, utopisme și socialism — păstrând ca nucleu teleologic egalizarea culturală, economică, socială și politică. Industrializarea capitalistă accelerează intrarea femeilor în sfera producției, dar pricepe emanciparea într-un regim paradoxal: utilizare economică concomitentă cu devalorizare salarială și excludere politică. În timp ce un discurs conservator le circumscrie familiei și rolurilor reproductive, curente reformiste revendică

accesul la educație, profesii liberale și serviciu public, subliniind că numirea unor femei în poziții „de vârf” nu rezolvă inegalitatea structurală.

În spațiul românesc, tradiția reprezentărilor feminine conjugă arhetipuri culturale (sacrificiul Anei din balada Meșterului Manole) cu figuri istorice care participă la construcția națională (de la Doamna Stanca la Maria Rosetti și Elena Cuza). După 1918, în atmosfera de reorganizare politică și socială, mișcarea feministă se instituționalizează: Asociația pentru emanciparea civilă și politică a femeilor române coagulează elite democratice (Eleonora Stratilesco) și depune o petiție cu susținere aristocratică și burgheză (Olga Sturdza, Moruzi, Știrbey), cerând drepturi civile și politice depline. Dezbaterile parlamentare reflectă polarizarea epocii: între recunoașterea meritelor și a „guvernării de facto” a femeilor și reducerea lor la obiect de lux într-un regim de „sclavie modernă”.

Pe axa clasă-mediu, diferențele sunt pregnante. Elitele urbane beneficiază de educație particulară/pension, cosmopolitism lingvistic (franceza), saloane și baluri ca instituții de sociabilitate și capital simbolic; în rural, mentalitatea tradițional-patriarhală menține roluri stricte. Modernitatea cotidiană schimbă vizibilitatea corpului și a timpului liber: apar sporturile (înot, atletism), plaja, bicicleta, iar vestimentația scurtează fustele și introduce pantalonii, semnalând autonomie și funcționalitate. Controversele culturale sunt intense — de la ironia lui Tudor Arghezi la apărarea lui Camil Petrescu, care citește în moda feminină un simptom al integrării economico-sociale. Presa feminină interbelică (Jurnalul femeii, Mariana, Revista scriitoarei, Domnița) oferă un forum dublu: pe de o parte, înregistrează femeia militantă, pe de alta normalizează grija de sine, eleganța și bunele maniere. Acest dublu registru nu e contradictoriu, ci complementar: afirmarea în spațiul public nu exclude estetica individuală, ci o resemantizează ca resursă identitară. Pe frontul exemplarității, interbelicul produce o galerie de pioniere: Elvira Popescu — reper al scenei europene; Sofia Ionescu — începuturile unei cariere de neurochirurgie (din 1944); Aurora Gruescu — prima ingineră silvicultor din lume; Elisa Leonida Zamfirescu — inginerie și cercetare aplicată; Silvia Creangă — doctorat în matematică; Florica Bagdasar — medic și prima ministă (1946); Ștefania Mărcineanu — contribuții în radioactivitate; Hermina Walch Kaminski — medicină publică; Virginia Andreescu Haret — arhitectură. Aceste traiectorii confirmă că vizibilitatea profesională nu e o excepție, ci un curent ce coexistă cu barierele persistente. În fine, consumurile moderne (cinematografe, cosmetice, modă) și universul reclamei reconfigurează aspirațiile și reperele de clasă; uneori până la exces (aparate „miraculoase” de înfrumusețare), alteori ca vehicul de standardizare urbană. În ciuda entuziasmului urban, femeia rurală rămâne relativ neschimbată, ceea ce subliniază caracterul inegal al modernizării. Interbelicul e, astfel, matricea unei

emancipări incomplete: extinde drepturi, multiplică modele, schimbă imaginarul, dar lasă deschise fracturile sociale care vor continua să marcheze condiția femeii.

Interbelicul românesc, descris de V. Fanache drept un interval „structurat între tradiție și modernitate”, coagulează un climat estetic în care energiile autohtone se universalizează. În acest cadru, scrisul feminin încetează să fie o simplă curiozitate și se constituie într-un câmp coerent de practici: de la precursorele din a doua jumătate a secolului al XIX-lea la pleiada interbelică și până la reverberațiile târzii din a doua jumătate a secolului XX. Filiera francofonă și receptarea psihanalizei – ambele internalizate creativ – accelerează o ficțiune a interiorității: confesiune, introspecție, analiză a conștiinței. Acest „women’s writing” local nu implică o clasare pe trepte inferioare; dimpotrivă, reprezintă o modalitate legitimă de articulare a subiectivității. În anii 1920–1930, proza scrisă de femei cunoaște o expansiune fără precedent: urbanul devine scenă a auto-modelării, iar „epicul psihologic” – înrudit cu modernismul european – oferă tehnici de sondare a eului. Deși expusă criticilor cu tentă misogină, această proză revendică un loc în canon prin consistența temelor (identitate, vocație, autonomie) și maturitatea tehnicii. Emanciparea literară are o genealogie dublă. Pe axa lecturii, publicul feminin – alimentat de biblioteci, saloane și periodice – creează cerere și modele de receptare. Pe axa scrisului, de la pseudonimele masculine ale secolului XIX până la programul normativ formulat de Virginia Woolf („bani și o cameră a ei”), autoarele negociază accesul la timp, spațiu și capital simbolic. În România, primele romane semnate de femei (de la Doamna L./Marie Bucher la alte pioniere) sunt adesea tributare senzaționalului, dar deschid traseul pentru profesionalizarea prozei feminine interbelice.

În toată această situație nouă, Eugen Lovinescu ocupă un loc paradoxal: teoretician al modernității sincroniste, director de conștiință la *Sburătorul*, el combină sprijinul practic (promovarea scriitoarelor, canonizarea Hortensiei Papadat-Bengescu, elogiarea Luciei Demetrius, Cellei Serghi, Soranei Gurian) cu reziduuri ale gândirii patriarhale (opoziția dintre „vocația bărbătească” și „lirismul feminin”). Tocmai această ambivalență face vizibil momentul de tranziție: scrisul femeilor trece din zona „minoră” în zona normativă a valorii, odată cu consolidarea prozei psihologice. În paralel, critica conservatoare (cu voci precum G. Călinescu) ezită să accepte psihologismul și autonomia estetică a scrisului feminin, reactivând clișee despre „diferența de gen” în artă. Și tocmai romanele interbelice contrariază aceste așteptări prin complexificarea tipologiilor. Galeria feminină se deplasează de la Ana – victima ordinii patriarhale – la Ghighi și Laura – semne ale modernizării discrete –, de la Nadina Iuga – avatar al mondenității agresive – la Otilia – mobilitate socială prin seducție și ambiguitate –, de la Ella Gheorghidiu și Diana Slavu – educație, profesie, autonomie – până la figuri dezinhitate,

erotizate sau scandaloase (din *Rusoaica* ori *Patul lui Procust*). Femeia narativă devine, astfel, actor conștient al destinului propriu, iar masculinitatea literară își pierde monopolul asupra introspecției lucide. Această mutație tipologică e consonantă cu schimbarea infrastructurii culturale: saloane, reviste, piețe de carte, public în creștere. În consecință, „literatura feminină” nu mai înseamnă doar sentimentalism și intimitate, ci strategie de cunoaștere: un mod de a investiga lumea, de a o reconfigura prin prisma experienței feminine. Canonul se lărgeste, iar opoziția rigidă masculin/feminin devine neoperantă estetic, chiar dacă supraviețuiește social. Prin urmare, interbelicul fixează premisele unei tradiții: legitimează profesional „vocea feminină”, diversifică imaginarul și produce personaje memorabile, ale căror dileme etice, afective și sociale nu sunt „ale femeilor”, ci ale modernității.

Perioada interbelică reprezintă o etapă deosebit de importantă în istoria socială și culturală a României, marcând consolidarea instituțională, afirmarea identității naționale și transformări profunde în structura societății. Odată cu desăvârșirea Marii Uniri (1918), se resimte, prin avântul cultural, dorința de schimbare socială și economică având în nucleu statutul femeii. Epoca devine una a emancipării, în care se conturează rolul marcant al femeilor în spațiul public: acestea își revendică un loc activ în cultură, viața civică și, în mod special, în literatură. Scriitoarele interbelice converg către același țel: consolidarea poziției femeii în societate și configurarea imaginii feminității puternice. Temele predilecte vizează autodeterminarea, identitatea și egalitatea de gen. Imediat după Primul Război Mondial, societatea românească intră într-un ciclu de modernizare accelerată. Influența ideilor feministe europene și extinderea accesului la educație pentru femei deschid oportunități concrete de afirmare, dincolo de sfera domestică: participare pe piața muncii, profesionalizare și creșterea vizibilității publice. În literatură, această voce nouă valorifică teme precum relațiile de putere, condiția femeii și noile drepturi dobândite. Între figurile reprezentative ale interbelicului se află Hortensia Papadat-Bengescu, Cella Serghi, Henriette Yvonne Stahl, Lucia Demetrius; prin operele lor — de la lupta pentru emancipare socială la introspecția psihologică — acestea devin vocea unei generații, demonstrând că femeile reprezintă o forță modelatoare a culturii și societății. Opera lor rămâne un testament al creativității și curajului, născut dintr-o puternică trăire interioară, între suferință și împlinire, menită să inspire reevaluarea rolului femeii în familie, istorie, societate și literatură. În pofida unei mentalități patriarhale persistente, receptarea critică a scrisului feminin interbelic a fost, adesea, favorabilă. Critici de prim plan au recunoscut finețea analizei psihologice și complexitatea compozițională a acestor opere. Totuși, prejudecățile de gen au generat uneori marginalizare ori reproșuri legate de „exces de emoționalitate” sau de „teme prea personale”. Chiar și așa, poziția acestor creații în câmpul

literar s-a consolidat, iar critica a subliniat atât contribuția estetică, cât și îndrăzneala de a introduce perspective feminine autentice și teme noi în peisajul românesc. În spațiul interbelic românesc, proza se afirmă ca un discurs urban și intelectualizat, născut din frământări psihologice și experimente narative, care legitimează apariția unor formule ficționale noi.

Un pol al acestei modernizări îl constituie literatura cultivată de scriitoare, având ca pivot pe Hortensia Papadat-Bengescu, figură ce marchează tranziția de la realismul clasic la modernismul analitic. Formarea într-un mediu intelectual și contactul decisiv cu cercul „Sburătorul” susțin consacrarea drept creatoare a romanului orășenesc și voce de anvergură europeană, dublată de o atitudine favorabilă emancipării feminine și reformelor democratice. Estetica propusă este modernistă și investigativă: demontează stereotipuri ale feminității, sondează mentalități și expune prejudecăți patriarhale, depășind simpla dramatizare sentimentală. Focalizarea asupra universului feminin se explică prin constrângerile sociale ale epocii, care limitează mobilitatea femeilor la sfera familială și a sociabilității; literatura devine astfel spațiul unei compensații simbolice și al unei libertăți de auto-construcție. Biografic, interdicția studiilor universitare și „evadarea” prin căsătorie relevă tensiunea dintre aspirația cognitivă și normele conservatoare, tensiune pe care opera o convertește în analiză psihologică și inovație formală. Ansamblul configurează un model estetic și tematic prin care scriitura feminină capătă statut manifest, contribuind decisiv la profesionalizarea prozei și la instituirea modernismului în literatura română. Se conturează, în registrul modernismului european interbelic, o nouă orientare a sensibilității feminine, întemeiată pe adevăr psihologic, echilibru și autenticitate. Această direcție urmărește articularea unei identități feminine autonome, nu prin militantism agresiv, ci prin rafinarea tehnicilor romanului modern—personaj-reflector și monolog interior—și prin tematizarea universului citadin, a familiei și a războiului. Accentul cade pe libertatea femeii în spațiul domestic și pe demontarea prejudecăților patriarhale, nu pe revendicări politice explicite; lectura devine totodată spațiu de solidaritate pentru cititoare. În proza bengesciană, familia funcționează ca laborator al disoluției morale: căsătoria este reprezentată ca instituție contractuală, utilitară, orientată către ascensiune socială și protecție materială, nu către comunitate afectivă. Seria de uniuni aranjate sau interesate (până la situații-limită, cu potențial incestuos) expune logica sacrificiului moral și sufletesc, dublată de snobism și imoralitate mondeno-burgheză. Ansamblul configurează o „revoluție interioară” a feminității: explorarea trăirilor, a constrângerilor corporale și a raporturilor de putere domestice produce o tipologie de eroine care refuză supunerea, caută experiența și sensul, și redefinesc căsătoria ca fals substitut al protecției. Rezultă o paradigmă estetică în care scrisul devine cunoaștere, refugiu și gest de emancipare, impunând în literatura interbelică un model de

reprezentare feminină profundă și credibilă. În proza bengesciană, erosul funcționează ca un câmp al deviației normativului: adulterul și chiar incestul sunt banalizate până devin mecanism structural al narațiunii, iar ideea cuplului „normal” se dizolvă în convenție socială. Studiul asupra personajului Aneta Pascu din *Rădăcini* evidențiază geneza psihică a acestei deviații: filiație suspectată, climat conjugal dominat de neîncredere (avorturi supravegheate de tată), carență de educație afectiv-sexuală și violență maternă. Rezultatul este profilul nevrotic (în sensul tipologiei lui Otto Rank): revoltă fără finalitate, teamă de eșec și reflex de retragere. Un paralelism îl oferă Ina din *Străina*, la rândul ei formată în abuz și izolare—roman cunoscut în fragmente, care anunță totuși o generație tânără orientată spre identitate și progres, cu posibilitatea reconfigurării familiei pe baze afective. Cuplul Ina–Lucian ilustrează această tensiune. Lucian apare într-o dublă ipostază: fie spirit echilibrat, crescut în ethos creștin și tentat de modelul domestic, fie figură haotică, cu „mariaj blanc” și două alte căsătorii eșuate, dominat de un egoism ce refuză procreația. Reacția egocentrică la pierderea sarcinii și absența în momentele-cheie conduc la ruptura relației; reconcilierea ulterioară convertește erosul în fraternitate, transformând „idealul conjugal” într-o coabitare fadă și lipsită de sens erotic. Ansamblul configurează un diagnostic social și psihologic: mediul familial coroziv și ipocrizia burgheză reproduc nevroze și triangulații afective, în timp ce impulsul modern de a umaniza căsnicia și de a conferi femeii autonomie rămâne incomplet, prins între dorința de progres și inerția unui cod moral decrepit. În romanul bengescian, personajele — mai ales eroinele — sunt urmărite în criza lor interioară, pe fundalul unui mediu burghez coroziv, ale cărui rafinamente culturale maschează arivismul și ipocrizia. Portretul nevrotic, tulburat de neîmplinire și anxietate, este investigat prin introspecție meticuloasă și prin asocierea memoriei în sens proustian, folosite ca instrumente de cercetare rațională a „originii” afective. Temporalitatea are o formă circulară: biografiile pornesc dintr-un loc al „rădăcinilor” și revin la el, fără a obține însă reconcilierea cu sine. Romanul *Rădăcini* marchează maturitatea artistică: construcție amplă, tehnică sofisticată, panoramă a tipologiilor de iubire și a destinelor fracturate, dublată de o sondare lucidă a zonei întunecate a conștiinței. „Rădăcinile” devin metafora identității (familie, loc, memorie), iar dezrădăcinarea explică pendularea personajelor între rătăcire și nostalgia stabilității. Căsnicia, frecvent contract social sau strategie de protecție materială, se dovedește inaptă pentru împlinire; proiectul familial eșuează sistematic, de la cuplurile aparent solide până la cele vizibil disfuncționale. *Fecioarele despletite*, primul roman al ciclului Hallipa, inaugurează laboratorul psihologic modernist: analiză interioară, perspectivă multiplă și ambiguă, monolog interior, stil indirect liber, discurs fragmentat de percepția subiectivă a timpului. În ansamblu, romanul bengescian convertește proza într-o „clinică” a sufletului

modern, în care tema identității, a familiei și a memoriei este reconfigurată sub presiunea nevrozei individuale și a convențiilor sociale.

Henriette Yvonne Stahl se conturează drept una dintre vocile majore ale prozei interbelice românești, printr-o estetică a introspecției și a analizei psihologice de mare finețe. Formația multiculturală (origini franceze și germane, naștere la Paris, copilărie în România), educația plurilingvă și contactul timpuriu cu canonul francez și german îi oferă o perspectivă hibridă, convertită într-un stil elegant, reflexiv și dens metaforic. Temele privilegiate—conflictul interior, relațiile umane, condiția persoanei—sunt investigate ca spații ale tensiunii dintre cunoaștere și conștiință, dintre dorință și autocontrol, iar motivele iubirii și sacrificiului devin instrumente de sondare a subiectivității. În plan istoric și sociocultural, modernizarea accelerată, emergența ideologiilor naționaliste și reconfigurarea rolurilor de gen impun o miză dublă: inovare estetică și legitimare a autorului feminin într-un câmp literar dominat de bărbați. În proximitate cu alte prozatoare ale epocii (Hortensia Papadat-Bengescu, Cella Serghi), contribuie la lărgirea orizontului prozei românești, validând scriitura feminină ca discurs de autoritate și nu de marginalitate. Rezultă un profil artistic ce îmbină cosmopolitismul formativ cu rigoarea psihologică, reînnoind paradigmele narațiunii interbelice prin profunzime tematică, subtilitate stilistică și acuitate a observației asupra condiției umane. Literatura Henriettei Yvonne Stahl se configurează în jurul câtorva direcții definitorii. Mai întâi, introspecția psihologică: personajele sunt plasate în situații-limită menite să le dezvăluie straturile profunde ale conștiinței și motivațiilor. În al doilea rând, ambiguitatea morală: narațiunile evită soluțiile tranșante și suspendă verdictul etic, invitând lectorul la deliberare critică. Un al treilea reper îl constituie filonul autobiografic, care conferă autenticitate afectivă și densitate experiențială construcțiilor epice. În fine, universalitatea tematică: deși ancorate în contextul românesc, textele depășesc cadrul local, articulând dileme cu rezonanță transnațională și atemporală. Aceste coordonate se coagulează exemplar în romanul de debut, *Voica* (1924). Structurat ca un text de întindere redusă, cu narator-martor și fir epic unitar, romanul alternează episoade concise cu secvențe descriptive ale vieții rurale, obținând un efect de autenticitate etnografică. Miza tematică este dublă: confruntarea dintre datorie și dorință și tensiunea dintre tradiție și modernitate. Personajele sunt prinse între imperativele comunitare și aspirațiile individuale, iar conflictul lor interior devine vectorul principal al acțiunii. Prin precizia observației psihologice și prin realismul evocării, proza oferă un tablou nuanțat al satului interbelic și al impactului normelor tradiționale asupra opțiunilor personale. Recepția critică a fost prompt favorabilă. Nume majore ale epocii au remarcat luciditatea analitică a autoarei, rigoarea construcției și cunoașterea directă a universului rural. S-a subliniat, totodată, soliditatea formației sale

intelectuale timpurii și accesul precoce la dezbateri culturale de anvergură, circumstanțe care explică amplitudinea documentării și maturitatea viziunii. În ansamblu, opera impune un model de proză psihologică în care examinarea conștiinței, indeterminarea etică și respirația universală a temelor converg într-o voce artistică distinctă și durabilă.

Înscrisă în constelația prozei feminine interbelice, Cella Serghi și-a imprimat o amprentă definitorie asupra literaturii române, impunându-se mai ales prin romanul de debut, *Pânza de păianjen*. Scriitura ei se remarcă prin finețea observației și rigoarea analizei psihologice, calități care i-au conferit un statut privilegiat în câmpul literar. Prezenta lucrare examinează opera și biografia autoarei, precum și impactul ei cultural, evidențiind relevanța contribuțiilor sale pentru literatura română a secolului XX. Cella Serghi (născută Marcoff, 21 octombrie 1907, Constanța) își leagă formarea de spațiul litoralului pontic, transformat ulterior în laitmotiv al imaginarului ei prozastic. Deși urmează dreptul la Universitatea din București, opțiunea intimă pentru literatură, activă încă din copilărie, îi orientează decisiv traseul intelectual. Bucureștiul interbelic, cu densitatea lui de personalități — Mircea Eliade, Camil Petrescu, Mihail Sebastian — constituie mediul catalitic al maturizării sale culturale, oferindu-i acces la cercuri, practici și modele estetice ale modernității urbane. Biografia afectivă a autoarei este marcată de întâlnirea, în 1927, la strandul Kiseleff, cu Camil Petrescu, eveniment pe care memoriile îl fixează sub semnul unei revelații sentimentale. Portretizat prin trăsături fizice discrete și prin o anumită asprime temperamentală, scriitorul devine centrul unei iubiri neîmplinite, ale cărei tensiuni se vor converti în materie literară. Revederea de după un an o găsește pe tânără studentă la Drept și căsătorită cu inginerul Alfino Seni; deși obiectul fascinației ei rămâne constant, interesul lui Camil se manifestă mai curând utilitar, orientat spre informațiile tehnice ale soțului. În anii următori, aspirând la proximitate intelectuală și afectivă, Serghi gravitează deliberat în jurul cercului camilpetrescian, transformând admirația într-un program de viață culturală. Relația, întreținută epistolar și prin convergențe mondene, se stabilizează totuși în registrul indeciziei masculine și al devoțiunii feminine. Alintul recurent „Moft” notează ambivalența unei apropieri care nu se instituie ca proiect matrimonial și rămâne, în plan biografic, un scenariu al renunțării. Din această frustrare sublimată se decantează, însă, vocația narativă: experiența personală este transfigurată estetic, iar neîmplinirea se converteste în energie creatoare, sedimentând premisele afirmării literare a autoarei.

Sidonia Drăgușanu se înscrie exemplar în „noua generație” de intelectuale interbelice, asociată simbolic cu „fetele rele”: femei autonome, dispuse să-și asume destinul, să-și negocieze public identitatea și să susțină, prin operă și atitudine, cauzele feminității, feminismului și emancipării. Biografia sa—marcată de iubiri pasionale, rupturi și o constantă

vizibilitate publică—hrănește direct imaginarul literar, unde temele recurent abordate (dragostea eșuată, infidelitatea, feminitatea neîmplinită) sunt contrabalansate de un ethos al rezilienței: „viața merge mai departe”. Născută în 1908, într-o familie netradițională pentru epocă, cu un tată mult mai în vârstă (administrator de spital) și o mamă foarte tânără care își va reconfigura destinul alături de ofițerul Puiu Dumitrescu (ulterior general, pe filiera relației cu Carol al II-lea), autoarea își convertește precoce experiențele de mediu social în material literar. Adolescența petrecută la pension favorizează debutul dramaturgic: piese jucate în cadrul Pensionului Choisy-Mangiru atestă o vocație timpurie, ulterior consolidată într-o carieră polivalentă—jurnalistă, prozatoare, dramaturg. Activitatea publicistică, orientată spre consilierea femeilor și medierea „crizelor intime” ale epocii, culminează cu rolul de crainic la emisiunea radiofonică „Curierul inimii”, platformă de dezbatere a condiției feminine. Profilul ei public—carismatic, tonic, autoironic—transpare din scris, iar traseul literar, lansat sub semnul ideilor feministe și progresiste, suscită receptări critice mixte, dar influente (G. Călinescu, Eugen Ionescu). Relațiile de prietenie intelectuală, între care se remarcă legătura durabilă cu Eugen Ionescu, indică o integrare reală în rețelele culturale ale modernității interbelice. În aceeași constelație de afirmare artistică se situează, ca repere generazionale, Gelu Naum și Geo Bogza în literatură, respectiv Ligia Macovei și Magdalena Rădulescu în artele vizuale. Perioada interbelică a oferit cadrul unei modernități accelerate, favorabile experimentului estetic și re poziționării sociale, în care și scriitoarele își afirmă fără echivoc libertatea tematică și formală. În acest context, Sidonia Drăgușanu ilustrează o atitudine de emancipare temperată, orientată mai curând spre rafinarea observației morale decât spre provocarea programatică. Debutul său, romanul *Într-o gară mică* (1934)—distins cu premiul „Cel mai frumos roman de adolescență” al Editurii Cugetarea, într-o competiție cu peste șaizeci de participanți—propune, cu discreție narativă, istoria prieteniei a două adolescente, Dudu și Luiza, într-un univers dominat de coduri patriarhale; contrastul dintre prosperitatea răsfățată a uneia și precaritatea celeilalte funcționează ca dispozitiv de analiză a inegalităților de clasă și șansă. Profilul public al autoarei, conturat de un stil direct, suplu, ironizat prin fine aluzii, a generat o relație intensă cu lectorii, comparabilă astăzi cu statutul de „influencer”: era deseori interpellată în spațiul urban (Calea Victoriei) pentru a comenta destine ficționale sau a oferi consiliere existențială. Dimensiunea civică depășește pagina: mărturii contemporane (Valeriu Sârbu) o surprind implicându-se efectiv în elucidarea unor cazuri cu miză morală și juridică, semn al unei etici a responsabilității sociale. Biografic, traiectoria afectivă este marcată de căsătoria cu Miron Radu Paraschivescu și de experiența unei iubiri asimetrice, convertită estetic în materie literară și reflectată, de cealaltă parte, în transpuneri ficționalizante ale partenerului

(formă epistolară, cu focalizare asupra cenzurii, precarității și eroticului în climat interbelic). La 38 de ani, autoarea publică sub pseudonimul „Catrinel” în revista *Femeia și Căminul*, unde rubrica de confesiuni și sfaturi capătă funcție terapeutică și documentară; corpusul epistolar devine rezervor tematic pentru romanul *Una dintre noi e de prisos*. Dincolo de tonusul ludic al măștilor publice, se profilează un fond de neîmpliniri personale, transfigurat într-o proză a lucidității empaticе, preocupată de autonomia feminină, justiție afectivă și demnitate cotidiană.

Lucrarea argumentează că diferențele istorice dintre femei și bărbați au fost configurate de diviziunea originară a rolurilor (paradigma vânător–culegătoare), transformată în norme patriarhale ce au fixat bărbatului poziția de autoritate publică, iar femeii sfera domestică. Pe fondul recunoașterii științifice a egalității intelectuale dintre sexe, modernitatea târzie a permis demantelarea treptată a acestor constrângeri, deschizând accesul femeilor la educație, profesii, drepturi civice și vizibilitate culturală. Figura „femeii de carieră” este definită prin asumarea responsabilității profesionale și orientarea spre obiective ambițioase, deși rămâne subiect de dezbatere socială. În plan teoretic, schema jungiană anima/animus oferă o cheie hermeneutică pentru înțelegerea dinamismului identitar și a tensiunii autoafirmării în raport cu normele de gen. Aplicată României interbelice, analiza relevă un câmp social aflat între tradiție și modernizare accelerată: câștiguri majore — extinderea educației, intrarea în profesii „masculine”, dreptul de vot, emergența activismului feminist și sporirea libertății sociale — coexistă cu rezistențe mentale persistente. În sfera literară, scriitoarele au construit un spațiu distinct al expresiei, tematizând identitatea, maternitatea, iubirea, alienarea, educația și libertatea interioară; de la proza analitică a Hortensiei Papadat-Bengescu la sensibilitatea urbană a Căliniei Serghi, corpusul feminin interbelic dovedește nu doar calitate estetică, ci și o luptă pentru legitimare într-un sistem cultural androcentric. Concluzia propune recuperarea sistematică a experienței feminine ca parte esențială a memoriei sociale și culturale. O asemenea relectură istorică facilitează reevaluarea condiției contemporane a femeii și clarifică modul în care discursurile despre gen modelează identitatea, raporturile de putere și memoria colectivă.